

‘समानो मन्त्रः समितिः समानी’

UNIVERSITY OF NORTH BENGAL
B.A. Honours 6th Semester Examination, 2023

DSE-P3-SANSKRIT

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 60

The figures in the margin indicate full marks.

The question paper contains DSE-3A and DSE-3B.
Candidates are required to answer any one from the two papers and they should mention it clearly on the Answer Book.

DSE-3A

1. संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं प्रदेयम् – 12×2 = 24
(क) मनुसंहितायाः प्रथमाध्यायमाश्रित्य कालविभागं युगविभागं पर्यालोचयत ।
(ख) चतुर्वर्णानां कर्माणि आलोच्य तेषु ब्राह्मणस्य श्रेष्ठत्वं प्रतिपादयत ।
(ग) ब्रह्मणः स्वरूपमालोचयत ।
2. संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च व्याख्या कार्या (एकस्य) 6×1 = 6
(क) तपः परं कृतयुगे त्रेतायां ज्ञानमुच्यते ।
द्वापरे यज्ञमेवाहुर्दानमेकं कलौ युगे ॥
(ख) आपो नारा इति प्रोक्ता आपो वै नरसुनवः ।
ता यदस्यायनं पूर्वं तेन नारायणः स्मृतः ॥
3. बङ्गभाषया आङ्गलभाषया वा अनुवादः कार्यः (द्वयोः) 6×2 = 12
(क) त्वमेको ह्यस्य सर्वस्य विधानस्य स्वयम्भुवः ।
अचिन्त्यस्याप्रमेयस्य कार्यतत्त्वार्थवित्प्रभो ॥
(ख) अग्निवायुरविभ्यस्तु त्रयं ब्रह्म सनातनम् ।
दुदोह यज्ञसिद्धयर्थं ऋग्यजुः सामलक्षणम् ॥
(ग) यं तु कर्मणि यस्मिन् स न्ययुङ्क्त प्रथमं प्रभुः ।
स तदेव स्वयं भेजे सृज्यमानः पुनः पुनः ॥
4. संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च टिप्पणी लैखनीया (चतुर्णाम्) 3×4 = 12
जगदुत्पत्तिक्रमः, मनोरुत्पत्तिः, महाप्रलयस्थितिः, जरायुजाः, कर्मेन्द्रियाणि, चतुष्पाद् धर्मः।

5. संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्यां षण्णां संक्षिप्तोत्तरं प्रदेयम् – 1×6 = 6
- (क) मनुसंहितायाः प्रख्यातः टीकाकारः कः?
- (ख) किं नाम त्रिगुणम् ?
- (ग) के तावद् पञ्चमहायज्ञाः ?
- (घ) के तावद् स्वेदजाः ?
- (ङ) वायोः प्रादुर्भावः कुतः अभवत् ?
- (च) मनोर्मते वृक्षस्य संज्ञा का ?
- (छ) भूतानां के प्राणिनः श्रेष्ठा ?
- (ज) मनुसंहिता कीदृशः ग्रन्थः ?
- (झ) स्वयम्भुवः कः ?

DSE-3B

Unit-I

1. संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्यां च एकस्य उत्तरं प्रदेयम् – 12×1 = 12
- (क) 'अथवा स्थितिरियं दुर्जनानाम्'– दुर्जनानाम् का स्थितिः हितोपदेशग्रन्थमवलम्ब्य सविस्तारम् आलोचयत ।
- (ख) गृध्रमार्जारकथामालोच्य तस्याः उपदेशः व्याख्येयः ।
2. वङ्गभाषया आङ्गलभाषया वा अनुवादः कार्यः (द्वयोः) 3×2 = 6
- (क) षड्दोषाः पुरुषेणह हातव्या भूतिमिच्छता ।
निद्रा तन्द्रा भयं क्रोध आलस्यं दीर्घसूत्रता ॥
- (ख) लोभात् क्रोधः प्रभवति लोभात् कामः प्रजायते ।
लोभात् मोहश्च नाशश्च लोभः पापस्य कारणम् ॥
- (ग) रूपयौवनसम्पन्ना विशालकुलसंभवाः ।
विद्याहीना न शोभन्ते निर्गन्धा इव किशुकाः ॥
3. संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्यां च एकस्य व्याख्या कार्या – 6×1 = 6
- (क) संसारविषवृक्षस्य द्वे एव रसवत्फले ।
काव्यामृतरसास्वादः सङ्गमः सुजनैः सह ॥
- (ख) आलस्यं स्त्रीसेवा सारोगता जन्मभूमिवात्सल्यम् ।
सन्तोषो भीरुत्वं षड् व्याघाता महत्त्वस्य ॥
4. संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्यां षण्णां संक्षिप्तोत्तरं प्रदेयम् 1×6 = 6
- (क) कः पण्डितः ?
- (ख) हितोपदेशग्रन्थस्य रचनाकारः कः ?

- (ग) दरिद्रस्य कानि शून्यस्थानानि सन्ति ?
(घ) धनस्य का कार्यकारिता ?
(ङ) कस्मिन् देशे वासः अनुचितः ?
(च) हितोपदेश इति ग्रन्थे कति कथाः सन्ति ?
(छ) सुहृद्गुणाः के ?
(ज) कः सर्पवत् परिहर्तव्यः ?

Unit-II

5. संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च एकस्योत्तरं प्रदेयम् – 12×1 = 12
(क) पञ्चतन्त्रमधिकृत्य उपदेशसहयोगेन एका कथा आलोचनीया ।
(ख) दन्तिलगोरम्भकथांस्वभाषया लेखनीया ।
6. वङ्गभाषया आङ्ग्लभाषया वा अनुवादः कार्यः (द्वयोः) 3×2 = 6
(क) भये वा यदि वा हर्षे सम्प्राप्ते यो विमर्शयेत् ।
कृत्यं न कुरुते वेगान्न स सन्तापमाप्नुयात् ॥
(ख) शक्तिवैकल्यनम्रस्य निःसारत्वाल्लघीयसः ।
जन्मिनो मानहीनस्य तृणस्य च समगतिः ॥
(ग) सूवर्णपुष्पां पृथिवीं चिन्वन्ति पुरुषास्त्रयः ।
शूरश्च कृतविद्यश्च यश्च जानाति सेवितुम् ।
7. संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च एकस्य व्याख्या कार्या – 6×1 = 6
(क) न स्वल्पस्य कृते भूरि नाशयेन्मतिमान्नरः ।
एतदेवात्र पाण्डित्यं यत्स्वल्पाद्भूरिरक्षणम् ॥
(ख) पुज्यते यदपूज्योऽपि, यदगम्योऽपि गम्यते ।
वन्द्यते यदवन्द्योऽपि, स प्रभावो धनस्य च ॥
8. संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च षण्णां संक्षिप्तोत्तरं देयम् – 1×6 = 6
(क) अमरशक्तेः कति पुत्राः आसन् ? तेषां नामानि लिखत ।
(ख) दाक्षिणात्यजनपदस्थितस्य नगरस्य नाम किमासीत् ?
(ग) राजा सचिवान् आहुय किं प्रोवाच ?
(घ) कः आसीत् सुमतिः ?
(ङ) धनसम्पादनस्य कति उपायाः सन्ति नामानि लिखत ।

- (च) कतिविधं वाणिज्यं अर्थागमाय स्यात् ?
(छ) दमनकः कः आसीत् ?
(ज) कः ऊषरभूमिरिव विद्यते ?
(झ) पञ्चतन्त्रग्रन्थे कति भेदाः सन्ति नामानि लिखत ।

—x—